

cent: vtraque enim poena puniri adultum qui peccato actuali obnoxius deedit, originali licet dimisso, constans est.

Sed illud hic addendum, in Decretorum Codice Dist. iv. de Consecrat. cap. iii. definiti, originale peccatum puniri *ignis aeterni sempiterno supplicio*. Quod quidem Decretum, velut perspicuum adeo expressumque: Innocentiano illi, accipiti valde et ambiguo, praefereendum iudicamus.

Rationes modo in loco posteriore congestas diluamus. Prima quidem sic in obiectantes intorquetur: licet paruuli noxam originalem actu propriae voluntatis non contrahant, eorum nihilominus voluntas a summo bono, quod appetit, cum poena ac tristitia diuellitur: igitur poterit quoque illorum sensus ignis poenam experiri, licet proprio sensu non deliquerint. Deinde respondetur: cuiuscumque peccato, actuali videlicet, et originali, quum Deo summo bono displiceat, debetur, si Deus velit, omnis poena, etiam *infinite acerba, si posset dari*, vt loquitur D. Thomas (15). Tandem, omnis poena quae actuali primi hominis peccato debetur, originali ceterorum peccato infligi posse ex eo ostenditur, quod peccatum in Adam actuale, posteris est originale: imo qui haec obiectant Theologi existimant, originale peccatum esse omnibus propriam, quoniam omnium voluntates in Adam censebantur. Quod si hoc sufficit vt paruuli propria voluntate peccauerint, cur non sufficit etiam vt in proprio sensu tormenta patiantur?

Ratio etiam secunda in obiectantes intorquetur. Quod originis peccatum naturae vitium sit, non personae, non euincit quin haec persona sit peccatrix, debeatque ad tartara damnari; ergo nec efficit vt haec persona gehennae poenam non sentiat. Est itaque originale peccatum naturae vitium, non personae; hoc scilicet pacto, quod inductum illud sit Protoperentis voluntate, qui communem naturam vitiauit; non, quod propagatum per Adami voluntatem, non sit vere proprieque omnium posterorum culpa.

Tertia ratio falsa omnino est: falsum siquidem est omnino, Adae posteros ipsius peccati non agere poenitentiam. Nonne enim mors, huiusque vitae calamitates omnes in poenam originariae noxae sunt? Nonne et admonetur Catechumenus, priusquam baptismatis lauacro regeneretur, se esse Dei inimicum, ac sub potestate daemones esse? Paruuli quoque nonne poenitentes suo modo sunt, *quum per*

(15) In II. Dist. XLII. quest. 1. art. 5. ad 2.

verba gestantium, Diabolo et huic saeculo renunciare monstrantur, vt Augustinus ait (16)?

Vltima ratio sic soluitur: fatendum principio, paruulos ob originale peccatum voluntatem a Deo auersam habere; nec posse gehennae poenam ferre patienter; ast neganda illatio inde ducta: non enim sequitur, quod debeant mox in Dei odium ac blasphemias prorumpere, et eandem cum peccatoribus scelestissimis malitiam habere, ac ab eadem in omne scelus abripi; nisi Basi haereticum commentum quis velit reproducere (17). Quid quod, si ex quo moleste pueruli sensus poenam sustineant, illico eos blasphemare dicendum; quum aegre etiam, et moleste damni poenam sustineant, blasphemos eos dicere ob hanc quoque aduersarii coguntur.

Scandalum autem ex hac opinione sequutum, quod obiectant, non videmus. E contrario sentimus, ex huiusce Augustini adsertionis diuulgatione plurima bona et commoda haurienda. Neque enim adeo audacter rustici praegnantem vxores caederent; neque tam frequenter compressae puellae abortus curarent, vel similia tentarent. Haberetur insuper plenior culpae originis, eiusque demeriti notitia; et ex ea, quam ferum acerbunque sit actualium criminum supplicium plenius dignosceretur. Sed finem his constituamus.

LIBER IV.

Qui diuinam ordinationem, electionemque hominis in finem considerat.

CAPVT I.

Deum particulari prouidentia aliquos ad gloriam eligere demonstrat. Solos item sic electos consequi salutem.

Datur in Deo aliqua electorum ad gloriam praedestinatio: atque hi soli salutem aeternam consequuntur.

Loquitur propositio de prouidentia illa Dei speciali, generalem
Tom. II. Pp Dei

(16) In I. de peccat. merit. cap. 19. (17) Proposit. 48. et 49.

Dei vniuersalemque voluntatem supponens, qua omnium hominum salutem vult, vt alibi argumentati sumus. Habet vero illa vel maximum in Scripturis praesidium. Praeprimis apud Matth. xxv. vbi iis qui in extrema mundi die a dextris erunt, diciturus Christus Dominus dicitur: *venite benedicti Patris mei; possidete regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi*, seu, Augustino interprete, *ante mundum, et ante omnia tempora*. Nonne enim a dextris Christi tunc erunt electi omnino omnes quibus a constitutione mundi, siue ex aeternitate paratum regnum Christus ipse affirmat? Generali ne solum et antecedente voluntate paratum? Hoc an non et maledictis, qui in laeua erunt, a Deo paratum? Nam et hi beatitudinis aeternae capaces a Deo facti, in salutis viam directi, ipsisque communia auxilia oblata, quibus vere possent vitam adsequi beatam. Ergo aliquibus tantum, benedictis nempe in dextra positis, paratum a Deo regnum efficaci voluntate, ac rato proposito.

Validius tamen illud est, quod sumitur ex Apostoli verbis ad Rom. viii. videlicet: »hos praedestinavit, quos et vocavit; quos autem vocavit, hos et iustificavit; quos autem iustificavit, illos et glorificavit.« Quae verba sic S. Thomas apposite exponit (1): »praedestinatio autem Dei irrita esse non potest, secundum illud Isai. xiv: *irruit Dominus exercituum dicens: si non vt putavi ita erit, et quomodo mente tractavi, sic eueniet*. Primum autem in quo incipit praedestinatio impleri, est vocatio hominis. . . . »etiam haec vocatio est efficax in praedestinitis, quia huiusmodi »vocationi assentiuntur: . . . vnde secundo ponit iustificationem. . . »Haec autem iustificatio etsi in aliquibus frustratur, quia non perseuerant vsque in finem, in praedestinitis tamen numquam frustratur.« cet. Deus ergo quosdam ad gloriam efficaciter elegit, quos et efficaciter vocavit, ac iustificavit.

Scripturarum auctoritati pedissequa ratio accedit. Enim nihil est aliud praedestinare quam creaturam rationalem ad aeternam vitam praeeligere: at Deum plures ad aeternam vitam praelegisse ipsa fide edocemur, quae multos reapse a Deo in requiem beatissimam adsumi testantur: Deus ergo vere aliquos ad gloriam praedestinavit.

Quod autem soli a Deo sic electi salutem aeternam consequuntur, abunde etiam ex Scripturis constat. Dicitur siquidem Matth. xxii. quod illi qui non sunt ex numero electorum mittentur in tenebras

ex-

(1) Lect. vi.

exteriores. Itemque cap. xxiv. nullum dari medium locum electos inter et reprobos. Tandem cap. xxv. electis regnum coeleste promittitur, paratum a constitutione mundi. Soli igitur illi saluantur.

Sed decretorium in re ista illud est, quod Christus ipse ait Matth. xxiv: *qui autem perseueraverit vsque in finem, hic saluus erit*. Illud etiam quod Paulus scribit, II. ad Thimot. ii: *non coronabitur nisi qui legitime certauerit*. Si enim solis in finem vsque perseuerantibus obuentura salus est, nec aliis corona reddenda, quam quorum constans fuerit, et ad mortem vsque productum certamen; consequitur necessario, solos saluos futuros esse praedestinos, nec alios aeternam vitam consequuturos, quam quos ex aeternitate Deus elegit.

Confirmant id ipsum Patres. Augustinus quidem, qui contra Iulianum disputans (2), affirmat, ex duobus paruulis ante mortem vnum baptizari, alterum non baptizari, eo quod vnus sit praedestinitus, non alter. Ac Iuliano obliocenti Apostoli locum, videlicet: *bonitas Dei ad poenitentiam adducit*, haec respondet: »verum esse constat, sed quem praedestinavit adducit.« Atque alibi clarius (3): »neque hos moueat, quod filiis suis quibusdam Deus non det perseuerantiam. Absit enim vt ita esset, si de illis praedestinitis essent, et secundum propositum vocatis, qui vere filii sunt promissionis.« Ergo Augustino docente, nemo vnus perseueraturus est, nemo vnus saluandus, qui non sit de numero praedestinatorum. Et haec est communis omnium Patrum sententia, quemadmodum et Tridentini Concilii (4).

Eam quoque ratio suadet: vel enim saluandi qui non sunt praedestinati, sola naturali arbitrii virtute gloriam consequentur, vel aliquo supernaturalis gratiae adiutorio: primum qui admitterit, Pelagianorum haeresim manifeste profitebitur: qui autem secundum adfirmaverit, continuo praedestinationem aliquam fatebitur: non enim media conferuntur nisi ratione finis, neque gratia nisi ratione gloriae. Si igitur omnes per gratiam salutem consequuntur; iam salus erit praedefinita, velut per gratiam comparanda.

COROLLARIA.

Sequitur hinc, multiplicem esse praedestinationem, eamque variis

Pp 2

riis

(2) Lib. iv. cap. 4.

(4) Sess. vi. cap. 12.

(1) Lib. de Cotrep. et grat. cap. 1.

riis designatam vocabulis. Quemadmodum enim est praedestinatio ad bonum, de qua habuimus quaestionem; et est praedestinatio ad malum, non quidem culpae, sed poenae. Quo sensu dictum fuit a Concilio Valentino Canone III: »fidenter confitemur praedestinationem electorum ad vitam, et praedestinationem impiorum ad mortem.« Sed ipsa praedestinatio ad bonum alia est ad finem, alia ad media. Prima est Dei propositum conferendi creaturis rationalibus gloriam. Secunda autem Dei propositum eisdem elargendi gratiam, ac potissimum finalem perseuerantiam. Insuper et praedestinatio ad gratiam duplex apud Scholae nostrae Theologos est, videlicet, vel ad gratiam sufficientem, vel ad gratiam efficacem.

Adpellatur vero praedestinatio ad gloriam variis nominibus; scilicet, *Dilectio*, *Electio*, *Propositum*, *Discretio*, ac *Praeparatio*; et quidem habita ratione eorum quae in Scripturis leguntur.

Sequitur rursus, optimam esse praedestinationis explicationem ab Augustino traditam (5), ubi ait: »praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.« Quam nos praescientiam absolutam dicimus, ab efficaci decreto pendente contra *Medistas* eam conditionatam adpellantes. Huic vero explicationi ad finem illam putamus, quam D. Thomas tradidit scribens (6): »est ratio transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae.«

Tandem sequitur, in Praedestinationis vocabulo particulam *prae* temporis praecminentiam designare, et non dignitatem tantum. Dicitur enim I. ad Corinth. II: *Praedestinavit Deus ante saecula*. Et ad Eph. I: *Elegit nos ante mundi constitutionem*. Ratio quoque suadet, non posse diuinæ voluntatis propositum, quum actio diuina sit, aeternum non esse: est vero praedestinatio propositum eiusmodi.

CAPVT II.

Rationibus in contrarium occurritur; relato primum Ambrosii Catharini errore.

Homines a Deo in vitam aeternam ordinari, nemo hucusque Catholicorum ausus fuit inficias ire. Vnus Ambrosius Catharinus, homo quidem et instituto, et doctrinae laude ceteroquin conspicuus, in

(5) Lib. de Dono Perseu. cap. 14.

(6) Prima Parte, quæst. XXIII. art. I.

inter eos qui aeternam beatitudinem consequuntur distinguens, de praedestinationis negotio, atque arcano aliter quam rem decebar, loquurus est. Locabat ergo ille ex vna parte praedestinos sanctitatis eximiae, ut Virginem Deiparam, Apostolos, Sanctos etiam virtutibus ac gloria miraculorum exornatos; ex altera vero reliquos homines, quotquot regni coelestis participes fiunt, meritis licet et perfectione inferiores: opinabaturque, postremos hosce neutiquam praedestinari, neque aliquo Dei efficaci decreto a perditionis via subtrahi; sed communibus tantum auxiliis munitis sese ipsos ad beatitudinem ducere, ad eandemque peruenire. Quam suam opinionem ut firmaret, sic praedestinationem interpretabatur ut diceret, non esse eam omnium omnino saluandorum electionem ante saecula, sed eorum, qui maiori meritorum cumulo reliquos excessere; adeo ut particulam illa *prae* prioritatem vniue dignitatis, non temporis, in praedestinationis vocabulo designaret. »Proh! Quantus ac quam palmaris error! Nouum commentum hanc Catharini opinionem Estius dixit: Gratius quid tamen de ea, ipsius Sodalitii vir, Dominicus Bannez protulit scribens (1), eam esse haeresim manifestam. Horrent illam Theologi omnes; horremus et nos, tamquam Pelagianorum errori vel maxime affinem, qui praedestinationem in solis Apostolis haberi aiebant. Tametsi defendi ille quoquo modo contra quorundam accusationem possit, quoniam nunquam initium fidei ex nobis esse, quod proprie haeresis Pelagiana est, Catharinus dixit. Haec dicta sint de Catharini errore.

Argumenta modo quae contra propositionem superioris capitis pugnant in examen vocemus. Et I: admissa aliquorum praedestinatione, admittenda quoque est omnium praedestinatio: ideo enim aliqui praedestinantur, ut in illis bonitas, ac liberalitas diuina resplendeant: quae absdubio magis in omnium hominum electione eluceant: at hoc adserere neque Scriptura, neque traditio, nec demum fides sinit: non ergo praedestinatio aliqua in Deo ponenda est. II: quum praedestinatio in potestate nostra non sit, tolleretur, ea in aliquibus admissa, bonorum operum meritum, omnisque aeternae salutis sollicitudo: quo certe nihil potest absurdius excogitari. III: (et militat contra secundam partem) apud Matth. cap. xx. legimus: *erunt nouissimi primi, et primi nouissimi*. Et cap. xxv. Multos praedestinos esse a constitutione mundi. Itemque legimus, eos qui in vineam

(1) In Libri primi Sent. quæst. XL. §. 4.

neam fuerant vocati hora vndecima, licet minime fuerint antea electi, mercedem recepisse: igitur non omnes qui vitam aeternam consequuntur praedestinati fuerunt, sed sunt qui salutem adipiscuntur, quin fuerint praedestinati.

Accedit Apostoli locus ad Rom. viii. quo vtitur Catharinus: » quos » praedestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et iustificavit; quos autem iustificavit, illos et glorificavit: « ergo quum omnes hi actus licet diuini in tempore sint, et praedestinatio temporanea dicenda est.

Respondetur ad singula. Ad primum dicendum, Dei bonitatem atque misericordiam magis apparere in conspectu miseriae, in quam arbitrio ruunt quidam, aliis singulari beneficio stantibus. Quin et ad diuinam providentiam commendandam spectat, vt quemadmodum ostenditur misericordia in his qui praedestinantur, eluceat iustitia in his qui reprobati facti sunt.

Ad secundum dicimus, tantum abesse, vt bonorum operum, humanaeque sollicitudinis necessitatem et vtilitatem praedestinatio auferat, vt potius eas inducat et firmet. Exploratum siquidem est, viam a Deo praefinitam, quam teneat oportet qui velit ad vitam ingredi, esse recte facta. Itaque soli increduli aut insipientes negligentiae aut desperationis ansam ex hoc dogmate possunt arripere; quum e contrario cordati fideles in eo spei, ac solertiae incitamentum habeant, quia persuasi sunt, praedestinatum, nisi per bona opera, ad vitam non peruenturum aeternam. Non enim Deus praedestinatione sua homines ad beatitudinem vtrinque ordinat eligitque: sed ad eam certa via et ratione, scilicet precibus, diuinae legis implendae studio, mali fuga, ceteris, obtinendam. ¶ Quid quod firmissimum atque immutabile diuinae voluntatis praedestinantis propositum sit, nec frustrari possit? Nosse tamen nullus potest, electusne ipse sit, an reprobus, nisi hoc ei pandere Deus voluerit: vnde praedestinationis diuinae firmitas, atque immutabilitas nemini vel securitatem, vel desperationem potest iniicere. Exemplum hac in re Satanas ipse hominibus parat. ¶ Parcite ille praestigis, fallacis, insidiisque, vt homines fallat, ad peccandum pertrahat, impellatque in aeternum exitium? Atqui probe nouit ille, quod licet ita electos impetret, illorum nullus damnandus; perituris tantum perditionis filiis. ¶ Eccur vero? Quod eum lateat, quos Deus praedestinauerit, quosue a regno excluderit. Singuli similiter homines, aeternum

ga se diuinae voluntatis propositum quum ignorent, in pietatis operum incumbere solerter debeat, et a peccatis cauere; vnum enim hoc certum quisque, atque compertum habet, nemini nisi per recte facta salutem obtingere; nec perire quemquam nisi propter admissa scelera.

Tertium, locorum Scripturae nuda expositione erit solutum. Ergo dicuntur in priori textu primi nouissimi, et nouissimi primi, et respectu hominum, et respectu Dei: adeo vt euangelicae sententiae sensus sit: » multi qui iudicio hominum videntur primi, erunt Deo nouissimi: et multi e contrario, qui iudicio hominum nouissimi videntur, primi erunt iudicio Dei. « Non est enim Deus sicut filii hominum, qui diuites, nobilesue ceteris anteponunt, sed humiles, pauperes, virtutis scilicet amatores. Haec respondet Estius.

Sed dici insuper potest, intelligi Matthaei testimonium de Ecclesia huius temporis, quae aptissime regnum coelorum dicitur, in qua primi sunt nouissimi, et nouissimi primi: scilicet Iudaei, qui primi ad eam sunt vocati, neque tamen Christi fide accepta accesserunt, nouissimi sunt; Gentiles vero nouissimi, qui postea fuere vocati, sunt primi, quoniam reuera in Ecclesiae sinum recepti sunt.

Secundi textus haec est intelligentia: dici ibidem, a constitutione mundi, quia nihil Deus disponit in tempore, quod non ab aeterno praedefinierit; ita idem sonat, ac ante mundi constitutionem: atque inde hoc euincitur, quod quos in Matthaeo legimus praedestinos a constitutione mundi, Paullus ad Ephes. i. ante mundi constitutionem, et in I. ad Timoth. ante tempora saecularia praedestinos dicit.

Parabola autem de vinea de Gentilibus explicanda venit, qui ad Christum conuersi mercedem receperunt, quemadmodum Iudaei receperant, qui Mosaicae legis seruauerant instituta. Hunc arbitror Parabola scopum esse. Dicitur tamen haec merces sub vesperam rependi, quia neque vigente priore lege, neque Mosaica durante, sed vniue in postrema, scilicet iam promulgato Euangelio, Coelum reuerteretur est.

Posset etiam interpretari haec parabola de variis iustorum generibus, quorum aliqui ab ineunte aetate Deo seruiunt, alii in vitae decursu, aliqui tandem in ipsa senectute. Qui omnes in pari caritatis perfectione decedentes, denarium accipiunt, vnumque a Deo remuneratore praemium.

Tandem quod ex Apostolo Catharinus obiebat hanc habet solutionem: disparem esse rationem, maximumque discrimen inter Dei actus ibi memoratos. Praedestinatio siquidem, praescientia, decretum, ac similia alia, et actiones sunt immanentes, vt Schola amat loqui, et dicuntur relate ad Dei ipsius intelligentiam ac voluntatem: vocatio vero, iustificatio, et glorificatio, et sunt actiones trans-euntes, et connotatiue ad effecta in tempore producta dicuntur. Corruunt ergo quaecumque inde ductae consequutiones.

CAPVT III.

De diuinæ praedestinationis causa agit; eamque in solo Dei beneplacito agnoscit.

Praedestinatio ad gloriam omnino gratuita est.

Propositionem hanc quamplurima Scripturarum testimonia roborant. Pauca ex utroque testamento seligemus. In Psalm. xvii. dicitur: *saluum me fecit, quoniam voluit me.* In Ezechiele Deus ipse, promittens electis suis cordis immutationem, aliaque bona spiritualia, quae sunt praedestinationis effectus, ait cap. xxxviii: *non propter vos ego faciam, sed propter nomen sanctum meum.* Item Ioann. xv. habetur: *non vos me elegistis, sed ego elegi vos, vt eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Et in Epist. ad Ephesios cap. i. ait Paullus: *elegit nos Deus in Christo ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, et immaculati in conspectu eius in caritate.* Et infra: *praedestinavit nos in adoptionem filiorum secundum propositum voluntatis suae in laudem gloriae gratiae suae.* In Epist. autem ad Coloss. cap. i. haec habet: *qui dignos nos facit in partem sortis sanctorum: sortis nomine electionem ad gloriam designans.* Rursus in Epist. ad Titum cap. ii: *non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit.* Tandem in Epist. i. ad Corinth. cap. iv. ait: *quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?*

Ludunt autem inaniter operam quotquot adeo aperta testimonia de electione ad fidem, ad Euangelium, ad gratiam tantum intelligunt; illi quoque qui de praedestinatione ad gloriam complete

qui-

quidem acceptam, prout etiam auxiliorum dona complectitur. Et enim fructus qui manet, finalis perseverantia est, consummata caritas est, sempiterna beatitudo est, non fides, non gratia. Neque eligi sancti dicuntur ad sanctitatem et gratiam; sed potius sanctos fieri, quoniam electi sunt. Similiter saactorum sors nequit sola fides, aut gratia dici, quas et reprobi quamplures participant. Expresse quoque a Paulo ad Titum scribente ex Dei liberalitate vitae aeternae consequutio repetitur. Tandem: etsi fateamur fidem et gratiam fideles inter et incredulos, pios inter et impios discernere; ast discernunt tantum temporaliter non in perpetuum: haec discretio a sola gloria est. Verum quid in his immoramur?

Illud Apostoli testimonium ex Epistol. ad Roman. cap. ix. de promptum producamus; vbi ad demonstrandam adoptionem filiorum Dei ex carnali generatione, aut ex praeiis operibus nequam pendere, sed ex solo Dei beneplacito, exemplum filiorum Isaac, et Iacob scilicet et Esau his verbis apponit: *«cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali, vt secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia maior seruetur minori, sicut scriptum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.»* Inuicte ergo ex hoc loco argumentari valet, atque solam Dei misericordiam, ac voluntatem praedestinationis causam esse euinci; quum et duo fratres illi pares quoad parentes fuisse constet; et quantum ad merita ipsa, quae nulla in eis agnoscebantur. Atque ne quis iniquum inde concluderet, addidit Paullus: *«quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud Deum? Absit. Moysi enim dicit: miserebor, cuius misereor; et misericordiam praestabo, cuius miserebor. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.»* Et infra: *«o homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit? quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, et aliud in contumeliam? Tandemque: quod si Deus volens ostendere iram et noram facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum, vt ostenderet diticitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparauit in gloriam.»* cet. Quum igitur filii promissionis, ac in Christi haereditatem adoptati in Iacob praefigurati sint; quemadmodum ille, et hi non meritum intuitu, sed beneuola Dei voluntate electi sunt.

Tom. II.

Q1

Mi-

Mirum quot interpretamenta aduersarii moliti fuerint, vt hoc Paulli testimonium eluderent. Aiunt nonnulli, imperite a nobis illud vrgeri, quum ibi sermo fiat, non de praedestinatione ad gloriam, sed vnice ad fidem, ad gratiam, ad euangelicam legem. Alii reponunt, loqui Apostolum de praedestinatione ad gloriam; hancque non esse ex praeuisione meritorum, quae comparantur naturae viribus, quod sane Pelagiani sentiebant, sed esse tamen ex eorum operum praeuisione, quae ex libertate humana simul et gratia profiscuntur. Respondent alii, neutiquam propositam eo loco Iacob ad coeleste regnum electionem, sed ad paternam dumtaxat haereditatem, in qua fratri sola Dei voluntate fuit praelatus, vt et Israelitica gens originem ab eo ducens, Idumaeis ab Esau proseminatis. Demum, est qui dicat ex nostra in textum Apostoli intelligentia sequi etiam, Esau fuisse reprobata absque demeritorum praescientia; quod est Caluianum dogma.

At quamfacillime omnia haec a nostris Theologis refutantur. Paucula ex iisdem emendicabimus. Et primum quidem interpretamentum imbecillum est. De praedestinis enim ait Paullus vocari, iustificari, glorificari: ergo qui non glorificantur, licet et ipsi ad fidem, ad gratiam, et ad Euangelium fuerint vocati, de numero illorum praedestinatorum non sunt, de quibus Paullus sermone instituit. Loquatur itaque, per nos licet, ibi Apostolus de vocatione etiam ad legem euangelicam, et de electione ad gratiam: nam et hoc verum est: sed ostendit ipse, ex electione ista conferri a Deo electis et fidem, et gratiam, et specialiter auxilium efficax, quo habent, a caritate Dei non posse separari, perseuerare finaliter, atque aeternam adipisci gloriam.

Nec secundum interpretamentum subsistit. Si enim sola naturalia opera testimonio illo excluderentur, frustra sibi Apostolus obiecisset insuper, fore iniquum Deum, et acceptatorem personarum. Tunc siquidem vnicuique in promptu esset respondere, nullam esse apud Deum iniquitatem, nullamque personarum acceptationem, quoniam hunc praedestinavit, illum repulit, non secundum propositum voluntatis suae, sed secundum praescientiam. Consulatur Augustinus (1), consulatur et D. Thomas (2).

Quod vero alii dicunt tertio loco de paterna haereditate, nec nos respuemus. Sit ita vt volunt: quid tum inde? Cuicumque ver-

bo-

(1) Epist. ev. alias exciv.

(2) Lect. iiii. in hunc locum,

borum Apostoli seriem lustranti exploratum est, positum a Paulo illud exemplum ad quorundam hominum electionem ad gloriam, plane gratuitam, designandam. Sibi igitur perpetuo constans Apostolus ex typo veritatem conclusit, positorumque ab exemplo intulit, vt Iacob delectus fuit ad possidendam promissionis terram, non ex operibus, sed dumtaxat vt secundum electionem propositum Dei maneret, ita quosdam ad aeternam gloriam ante quorumcumque operum praescientiam solo Dei eligentis, vocantisque proposito praedestinari. Haec a S. Thoma edocemur; quibus nihil nitidius valet excogitari (3).

Vltima interpretatio ineptam valde consequutionem offert: nostra enim sententia est, negatiuum reprobationem propter originale peccatum fieri, quod peccatum in Esau Deus oderat: at reprobationem positivam in adultis et baptizatis propter peccata eorum actualia: adeo vt a Caluini errore longissime distemus, qui et Deum gratis homines damnare, et ad supplicium praedestinare dicebat. Sed diximus nimis multa, vel nolentes. Vltiora prosequamur.

Patres modo consulamus; Augustinum potissimum ceterosque qui post huius aetatem, atque exorram haeresim Pelagianam floruerunt. Minus enim sollicitos nos esse de illorum auctoritate qui ante hanc epocam scripsere, vltro fatemur. Et vt Augustini ipsius verbis vtamur (4): »quid opus est, vt eorum scrutemur opusculam qui priusquam ista haeresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad soluendum quaestione versari, quod proculdubio facerent, si respondere talibus cogereantur.« Sit itaque primus Augustinus, qui nostram de gratuita praedestinatione opinionem luculenter muniat. Itaque primus eius locus sit, vbi haec scribit (5): »intueamur ergo verba Apostoli, atque videamus, vtrum propterea nos elegerit ante mundi constitutionem, quia sancti et immaculati futuri eramus, an vt essemus? Benedictus, inquit, Deus, et Pater Domini nostri Iesu Christi, qui nos benedixit in omni benedictione spiritali in coelestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem, vt essemus sancti et immaculati: non ergo quia futuri eramus sancti, sed vt essemus. Nempe certum est, nempe manifestum est; ideo quippe tales eramus futuri, quia elegit ipse, praedestinans, vt tales per gratiam eius

Qq 2

»es-

(3) Vbi supra.

(4) Lib. de Praedest. Ss. cap. 14.

(5) Vbi supra cap. 18.

essemitus. « Scio Vasquesium Augustini verba interpretari de praedestinatione ad gratiam: sed praeterquamquod apertissima est eius deceptio, piget hominem refutare, toties ac tam aperte refutatam. Videatur prae ceteris Bertius (6).

Locus secundus sit ex lib. de Corrept. et Gratia (7), ubi haec habentur: « ab illa perditionis massa, quae facta est per primum Adam, debemus intelligere neminem posse discerni, nisi quod hoc donum habet quisquis habet, quod gratia Saluatoris accepit. « Augustino igitur docente, vnum discerni a perditionis massa, alterum in eadem relinqui, ex gratuita ad gloriam praedestinatione oritur: hanc ergo Augustinus tradidit.

Tertius locus ex lib. de Dono Perseuerantiae desumtus (8), est huiusmodi: « ex duobus . . . paruulis originali peccato pariter obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquatur; et ex duobus aetate iam grandibus impijs, cur iste ita vocetur vt vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur vt vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia Dei. Ex duobus autem pijs, cur huic donetur perseuerantia vsque in finem, illi autem non donetur, inscrutabilia sunt iudicia Dei. Illud autem fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex praedestinatjs, illum non esse. « Quo loco manifestissime Augustinus loquitur de electione ad aeternam vitam, quam loquatur et de praedestinatione paruulorum qui assumuntur in gloriam, et de adultorum praedestinatione quibus perseuerantia finalis donatur. Est ergo illa ex Augustini mente omnino gratuita.

Postremus locus esto (innumera praetermittimus) ex laudaro de Praedestinatione Ss. lib. (9) ubi verbis limpidijs tradit, Christi praedestinationem nostrae praedestinationis exemplar esse. Ait enim: « est etiam praeclarissimum lumen praedestinationis et gratiae ipse Saluator, ipse mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus qui vt hoc esset, quibus tandem, suis, vel operum, vel fidei praecedentibus meritis natura humana quae in illo est, comparatur? Respondeatur quaeso, ille homo vt a Verbo Patri coaeterno in unitatem Personae assumtus Filius Dei vnigenitus esset, vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecumque praecessit? Quod egit ante, quid credidit, quid petiuit, vt ad hanc ineffabilem ex-

(6) Lib. vi. cap. 6.
(7) Cap. vii.

(8) Cap. ix.
(9) Cap. xv.

« ccle

« cellentiam perueniret? « Ex quibus sic licet argumentari cum Augustino: Christi praedestinatio ad vniorem hypostaticam, ad sanctitatem, et ad gloriam omnino gratuita fuit: ergo et est huiusmodi Sanctorum hominum praedestinatio, cuius illa fuit exemplar.

Proximus Augustino in re ista est Prosper (10), ubi ait: « il-
« li cum Christo regnabunt, quos gratuita bonitate sua praedestina-
« uit ad gloriam. « Fulgentius quoque ad Monimum scribens ait (11):
« potuit sicut voluit praedestinare quosdam ad gloriam, quosdam ad
« poenam. Sed quos praedestinavit ad gloriam, praedestinavit ad in-
« stitiam; quos autem praedestinavit ad poenam, non praedestina-
« uit ad culpam. « Et Gregorius Magnus haec habet (12): « ipsa
« quoque perennis regni praedestinatio ita est ab omnipotenti Deo
« disposita, vt ad hoc electi pro labore perueniant, quatenus postu-
« lando merentur accipere quod eis Omnipotens Deus ante saecula
« disposuit dare. « Bernardus autem sic loquitur (13): « intueri nunc
« mecum in hoc tam magnifico opere nostrae salutis tria esse quae-
« dam, quae sibi vindicat auctor Deus, praeventique in illis auxi-
« liatores et cooperatores suos, praedestinationem, creationem, ins-
« pirationem. «

Quid autem S. Thomas? Nemo eo penitus quaestionem hanc rimatus est, nemo diligentius excusit, et vsquequaque versavit, nemo etiam solidius diremit. Prae ceteris tamen quibuscumque nitidiora sunt haec eius verba (14): « nullus ergo fuit ita insanae mentis, qui diceret, merita esse causam diuinam praedestinationis ex parte actus praedestinantjs. « Atque quaestione instituta de praedestinationis causa ex parte effectus, posteaquam quorundam opinioniones retulit, addit: « habet . . . praedestinatio ex parte effectus (scilicet in communi) pro ratione diuinam bonitatem, seu voluntatem (15), ad quam totus effectus praedestinationis ordinatur vt in finem, et ex qua procedit, sicut ex principio primo mouente. « Et infra (16): « quare hos elegit in gloriam, et illos reprobaui, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem. «

Habent similia alij Patres apud Dionysium Peratiuum (17). Quibus omnibus placet addere Galliae Antistitum sententiam, partim in

(10) Resp. ad obiect. Vincent. cap. 2.
(11) Lib. i. cap. 11.
(12) Lib. i. Dialog. cap. 8.
(13) Serm. LXXVIII.
(14) Prima Parte, Quaest. XXXI.

art. 5. in corp.
(15) Ita Cod. Alc. Canier. et Rom. Edit.
(16) In solut. ad tertium argumentum.
(17) Lib. ix. cap. 16.

in Concilio Valentino III, partim sub Ecclesiae Lugdunensis nomine explicatam. Enim quatuordecim Episcopi in laudatum Concilium congregati ex prouincijs Lugdunensi, Viennensi, et Arelatensi postquam Can. II. statuerunt: »nec ipsos malos perire quia boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt, suoque vitio in massa damnationis, vel merito originali, vel etiam actuali permanserunt; in Can. III. rotundis verbis decreuerunt: in electione . . . saluandorum misericordiam Dei precedere meritum bonum; in damnatione autem periturorum meritum malum precedere iustum Dei iudicium.«

Postmodum nouendecim Ioannis Erigenae, genere Scoti, capitula damnarunt: vbi inter alia docebat, vnicam tantummodo praedestinationem in Deo esse, qua electos ad aeternam beatitudinem destinat; nullam vero ad aeternam esse damnationem.

Sed et Florus Magister, Ecclesiae Lugdunensis Diaconus, vt creditur, librum contra nouendecim Scoti capitula scripsit; nec non alium de tribus Epistolis, in quo trium Episcoporum ad Ecclesiam Lugdunensem datas contra Gothescalcum epistolas refellit. Quibus additus est tertius liber eiusdem Ecclesiae nomine, de tenenda Scripturae sanctae veritate, in quo confutantur quatuor Synodi Carisicae capitula. In omnibus vero Augustini sententia acerrime defenditur, quae sola Dei misericordia quosdam ad aeternam eligi salutem adserit, alios iusto iudicio reprobari. Legatur potissimum liber de tribus Epistolis.

Accedit tandem Scripturae ac Patrum auctoritati multiplex ratio. Prima est: praedestinationem eximium Dei erga aliquos amorem esse negari non potest: ergo est illa absolute gratuita, nec ex meritis pendet. Nonne enim Theologi communiter cum S. Thoma docent, Dei amorem natura sua esse efficientem, et bonitatem amando creare, et in rebus caussare? Si igitur singularis Dei amor est erga electos, absurdum est eius mouentem causam in meritorum praesentia collocare.

Secunda: est praedestinatio, consequens Dei voluntas aliquos ad gloriam eligentis: repugnat ergo meritorum hominis praesentia eiusdem rationem seu causam ponere. Nam vt habet commune Theologorum scitum, sola increata bonitate, quae Deus ipse est, diuina valet permoueri voluntas.

Tertia: ipso naturae lumine compertum est, praedestinationis

ef-

effectum non posse eiusdem rationem, seu causam esse: at merita humana, quibus ad gloriam peruenitur, effectus sunt praedestinationis; habent enim illa pro principio gratiam, quam suis electis propterea Deus elargitur, vt sibi merita comparent, sine quibus aeternam vitam obtinere non possunt: Nequeunt ergo illa praedestinationis causam esse.

Quarta: Deus quamplures praedestinat, qui si illorum merita spectentur, criminibus obnoxii sunt atrocissimis, cuiusmodi fuere olim Paullus, Magdalena, Latro, Augustinus, alique permulti: non ergo attendit Deus hominum merita, sed ipse futura bona opera praeparat.

Quinta: diuina voluntas homines ad gloriam praedeterminans est efficax, absoluta, et omne meritum antecedens: ergo et ipsa praedestinatio est omnino gratuita. Propositio antecedens ex eo constat, quod voluntas conferendi media quae efficaciter perducat ad finem, supponit voluntatem efficacem et absolutam eiusdem finis: quumque media quae Deus hominibus elargitur vt salutem consequantur, sint ab intrinseco efficacia, et infallibiliter ad salutem perducant, eiusdem salutis absolutam et efficacem voluntatem supponere debent.

Ex Scripturarum itaque testimonijs, Patrum dictis, et rationum momentis euidenter constat, diuinam praedestinationem hominis in finem vitae aeternae omnino gratuitam esse.

COROLLARIA.

Habemus hinc, vel sola ratione duce, praedestinationem ad gloriam precedere praedestinationem ad gratiam. Est enim gloria finis, gratia vero medium ipsam gloriam consequendi: at finis causarum omnium prima est; quippe prior est finis intentio, et eius causa agantur omnia. Sed auctoritas quoque huius consecrari veritatem testatur. Dicitur enim Actorum XIII: *et crediderunt quotquot erant praedeterminati ad vitam aeternam.* Vbi praedeterminatio ad vitam veluti causa assignatur, cur Deus donum fidei largiatur. Et Augustinus (28): *gratia, inquit, est praedestinationis effectus.* Neque obstat quod in re gratia gloriam praecedat; quem quidem ordinem in diuina praedestinatione illae debent habere. Falsum enim hoc est: quoniam

niam in executione media praecedunt finem; in intentione vero finis praecedit media, vt exempla euidentissima commonstrant. Afrogus enim prius intendit sanitatem, et huius gratia eligit medicamenta: at in executione medicamenta praecedunt sanitatem. Sanus similiter prius decernit iter Romam versus, et huius gratia equum aut rhedam parat: tamen prius hanc conscendit, quam perueniat ad Urbem.

Habemus insuper, opera moralium virtutum a Deo praecisa, nul-latenus praedestinationis nostrae causam esse. Si enim opera eiusmodi nostram praedestinationem quomodolibet promerentur, gratia non esset gratia, quoniam daretur secundum merita nostra: quod damnatum est in Conciliis Diospolitano, Arausicano, aliisque post extortam haeresim Pelagianam habitis.

Habemus quoque, liberam arbitrii acceptionem, bonumque eius vsum praecisum antecederet ad gratiam non esse praedestinationis causam. Etenim Augustino docente (19), quod liberum arbitrium Deo vocanti consentiat, et acceptis donis bene utatur, donum gratiae est descendens a Patre luminis: commentitia ergo est praescientia acceptionis, et recti vsus arbitrii antecederet ad gratiam.

Habemus tandem, quod quum naturale opus beneficia supernaturalia promereri non possit, neque electi poterunt ex meritis praecisus, sola facultate arbitrii comparandis, praedestinari. Quod et contra Pelagianas catholica fides docet; dicente Paulo ad Rom. cap. ii. *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia.* Et infra: *quis prior dedit illi, et retribuetur ei?*

CAPVT IV.

Theologorum contra sententiam enervantur argumenta.

Aduersarii constitutum est ab opinione sua stare auctoritatem, stare et rationem: nam et multa habere se putant Scripturae sacrae loca, in quibus sit illa aperte testata, et plurimos numerant Patres, quos inter et Augustinum, manifestos eius suffragatores; ea etiam rationum momenta, quibus solis, seposita etiam auctoritate, decerni possent.

Quae vero tam aperta sacri eloquii testimonia? Primum: quod Christi-

(19) In lib. de Dono Perseu. de correp. et gratia.

Christus ipse Matth. xxv. ad electos suprema mundi die dicturus legitur, nempe: *venite benedicti Patris mei, possidetis paratum vobis regnum a constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare, et.* Vnde illud infertur, ex bonorum operum, misericordiae praesertim, praenotione et intuitu coeleste regnum paratum esse.

Secundum: Christus quoque ad Apostolos suos ait Ioannis xv: *Ipsa Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis* et. illorum igitur erga Christum amor ac fides diuinae erga illos dilectionis, ideoque et praedestinationis, quae eximus Dei amor est, ratio et causa sunt.

Tertium: Apostolus ad Rom. viii. ait: *quos praesciuit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui.* Ii ergo praedestinati, qui praesciti sunt Christo futuri conformes, seu Christum suis moribus expressuri.

Quartum: Paulus ipse ad Timoth. II. vers. ii. scribit: *si quis emundauerit se, erit vas in honorem sanctificationum, et vile Domino, et ad omne opus bonum paratum:* ab emundatione igitur, seu a vitae integritate praedestinatio pendet.

Quintum: in Psalm. xviii. legitur: *intende ad vitandas omnes gentes; non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem:* Deus ergo priusquam misericordiam exerceat, expectat an homines operentur iniquitatem.

Tandem: in I. ad Timoth. ii. dicitur: *Deus vult omnes homines saluos fieri:* non ergo quosdam elegit ex omnibus, qui salutem consequerentur.

Ad Patrum vero testimonia quod attinet, haec obiciunt: Augustinus explicans verba illa Apostoli ad Rom. ix: *vt secundum electionem propositum Dei maneret,* ait (1): *non secundum electionem propositum Dei manet, sed ex proposito electio;* id est, non *quia* inuenit Deus opera bona in hominibus quos eligit, ideo manet propositum iustificationis ipsius; sed quia illud manet, ideo inuenit opera, quae iam eligit ad regnum Coelorum: nam nisi *esset* electio, non *essent* electi: nec recte diceretur: *quis accusabit aduersus electos Dei?* Non tamen electio praecedit iustificationem, sed electionem iustificatio. Nemo enim eligitur, nisi iam *distans* ab illo, qui relictur. Vnde quod dictum est: *quia elegit*

Tom. II.

Re

22908

(1) Lib. i. ad Simp. q. ii.

nos Deus ante mundi constitutionem, non video quomodo sit dictum, nisi praescientia. Ergo ex Augustino electio ex bonis operibus, non Dei beneplacito petenda est.

Ipse Augustinus alibi adseruit (2), praedestinationem, de qua agebat, ad fidem pertinere, dicens: »hoc scio, neminem contra istam praedestinationem, quam secundum Scripturas sacras defendimus, ni errando disputare potuisse.« Atqui gratuita praedestinatio ad gloriam ad fidem non spectat: igitur non de illa disputat Augustinus.

Addunt S. Francisci Salesii verba quaedam ex Epistola ad P. Leonardum Lessium (3), quae sic habent: »sententia illa antiquitate, suauitate, ac Scripturarum natua auctoritate nobilissima, de praedestinatione ad gloriam post praeuisa merita, sane mihi gratissima fuit; quia nimirum eam semper vt Dei misericordiae ac gratiae magis consentaneam, verorem, ac amabiliorem existimaui, quod etiam tantisper in libello de amore Dei indicaui.«

Superaddunt Prosperum, ac Fulgentium; quorum primus scribit (4): »quia praesciti sunt casuri, non sunt praedestinati; essent autem praedestinati, si essent reuersuri.« Secundus vero sic loquitur (5): »praedestinavit ad supplicium quos a se praesciuit voluntatis malae vitio discessuros; praedestinavit ad regnum, quos ad se praesciuit misericordiae praeuenientis auxilio redituros.«

A ratione autem haec ducunt argumenta: I: potest quis velle efficaciter finem, etiamsi talia ponat media, quae ad finem consequendum sufficiant, nisi aliunde impediatur, siue effectus sequatur, siue non: ergo et potest Deus nobis velle gloriam per modum finis, licet media conferat, non efficaciam, sed damtaxat sufficientiam: ea nempe, quibus si bene vramur, gloriam consequi possumus.

II: gratuita praedestinationis systemate admissio, illud dilemma formatur, ex quo numquam Theologi illi sese expedire poterunt; videlicet: vel praedestinator sum, vel reprobatus: si praedestinator, praeparatam consequar beatitudinem, siue recte siue male fecero; si reprobatus, certissime etiam damnabor: ergo.

III: haud admittenda illa de diuina electione sententia, quae hominis libertatem euertit funditus: huiusmodi vero esse quae gra-

(2) Lib. de Praedest. Ss. cap. 19.

(4) Ad XII. obiect. Vincent.

(3) Conscripita ann. 1618. die 26. Augusti.

(5) Lib. I. ad Max. cap. 24.

tuitam illam dicit, ex eo arguitur, quod diuinum decretum antecedar omnem actum voluntatis creatae, eam praedeterminet, ac salus infallibiliter, et ex necessitate consequatur: nec enim eidem voluntas obsistere valet, quum sit illud omnino immutabile.

IV: Deus in sententia ista dona inaequalia hominibus aequalibus, nempe in eadem massa constitutis, praepararet, atque praebere, vni scilicet finalis perseuerantiae gratiam, alteri auxilium tantum sufficiens; illi gloriam, huic gehennam: ergo personarum acceptator ille esset, si absque meritorum intuitu vnum prae alio eligeret.

V: si gratuita plane sit hominum praedestinatio, iam hi sine meritis coelestis gloriae participes fierent: quum enim sit Dei propositum efficax omnino, nec irritum fieri a quoquam possit, erit certissime electorum sine meritis salus, si absque horum praescientia electi a Deo sunt.

VI: nisi Deum irrationalem velimus, aliquam voluntatis eius causam debemus adsignare: non ergo nisi intuitu meritorum ad gloriam homines praedestinat.

Demum: absurda plurima ex opinione ista deducuntur; nempe, neque electum, neque perdendum orationis exercitamento indigere; locum non habere exhortationes, vel ad infideles vt conuertantur, vel ad impios vt poenitentiam agant, vel ad negligentes vt viam salutis animo feruentiori arripiant.

Haec in specie obiciunt; quibus ordine occurrendum. Ergo ad primum Scripturae locum respondemus nuda Euangelicorum verborum explanatione: et designatur verbis illis motiuum, et causa possessionis regni coelestis; esto: causa et motiuum praeparationis, et praedestinationis; neutiquam. Ea etenim verba, *esuriui cet.* non ad dictionem illam *paratum* referenda sunt, sed ad alia verba, *venite, possidete*; vti ex his quae sequuntur constat. Nam dicturus est illico Christus reprobis: *discedit a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est Diabolo et angelis eius: esuriui enim et non dedistis mihi manducare.* Diabolo siquidem inferni ignis non est paratus, quod homines non essent opera misericordiae facturi. Itaque accurate haec distinguendum ordinem inter, quem intentionis, et eum quem executionis adpellant, et ad insigne hoc inter vtrumque discrimen erigenda tot illa Scripturarum loca, in quibus coeleste regnum *corona iustitiae, denarius, brauium, merces* cet. dictum legitur; quod nisi fiat, erit inter litteras sacras implacabilis pugna,

nec iam Spiritus veritatis secum ipse consentiet; quo nihil fingi potest absurdius. Si enim eorum quae aduersarii opponunt, aliorumque sensus est quem volunt ipsi; nec *intentionis* ordo ab ordine executionis secernitur, quid facias iis, quae Regius Psaltes ait, quaeque electus quilibet de se dicere vere potest, Psalm. xvii: *saluum me fecit, quoniam voluit me*; quae Apostolus ad Rom. ix. vt antea expendebamus, de hoc mysterio loquens; *non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*, aliaque similia? Ast cohaerent perbelle omnia, si intentionis ordinem ab eo qui executionis dicitur, distingramus, dicamusque, Deum vna sua bonitate motum vitae aeternae finem solo gratuito voluntatis suae proposito, per merita tamen ab iis quos ad illum ordinavit, obtinendum intendisse, adeo vt quibus sola Dei benignitate regnum est paratum, non sint illud gratis possessuri, sed vt coronam pugnando, brauium currendo, mercedem et denarium laborando, sibi comparaturi.

Secundi testimonii interpretatio quam aduersarii adhibent, falsa est, eximie scilicet a Patre dilectos ac praedestinatos Apostolos, quod futurus eorum erga Christum amor praecisus ab eo sit. Nec enim commentationem hanc suam cum his Christi Domini verbis componere illi poterunt: *nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum: non vos me elegistis, sed ego elegi vos*. Sed neque cum recta ipsa ratione, communique sensu eam poterunt componere. Quid enim naturae lumine magis notum, ipso etiam communi sensu, quam diuinae voluntatis ac dilectionis aliam non posse esse causam praeter diuinam ipsam bonitatem? Ergo verborum Domini verus hic sensus est; Deum nimirum, eos quos sola bonitate motus ex aeternitate dilexit, gratia donare, qua sibi eiusdem merita parent, viamque constanter teneant, qua ad eam recta peruenitur; electos autem gratiae, et caritatis huius adminiculo, sanctoque vsu, non futuram gloriam promereri vnice, sed et eiusdem gratiae, et caritatis accessionem et incrementum. Apostolos igitur amabat Pater, quia illi amabant Christum; sed noua ac potiora gratiae suae dona eis elargiebatur, quia caritate in eorum cordibus diffusa per inhabitantem Spiritum Dei amantes Apostoli Christum, gratiae, et caritatis incrementum promerebantur. Vnde tamen, et gratiae in eorum cordibus infusio, et noua donorum accessio? Ab aeterna illa gratuita dilectione, qua Deus ad tantum eos gloriae gradum praecordinans, tanta eos perfundere gra-

gratia et caritate decreuerat, quanta opus habebant vt paratum sibi regnum suis ipsi meritis consequerentur.

In soluendo autem Apostoli testimonio, tertio loco obiecto, non est cur multum laboremus, qui Augustini doctrinam in deliciis habemus. Docet S. Doctor (6), praescientiae nomine, siue in sacris litteris, siue in Patrum scriptis, quoties de bono salutaris agitur, non simplicem Dei cognitionem venire, cuiusmodi est *scientia* illa *media* quam huc intrudere Aduersarii voluerunt; sed eam, quae *approbationis*, ac *dilectionis* dicitur, efficientem videlicet, atque decreto innixam, qua Deus et res cognoscendo facit, et faciendo cognoscit. Atque hic sensus est verborum Paulli ad Rom. xi: *non repulit Deus plebem suam quam praesciuit*. Eorum etiam quae ad Timoth. ii. leguntur: *cognouit Dominus, qui sunt eius*. Et Ioann. x: *ego sum Pastor bonus, et cognosco oves meas*.

Quarti testimonii haec est solutio: quaecumque sit illa emundatio, de qua Paullus, siue studiosa prophanonum vitatio, siue vitae mundities, et integritas, vt aduersariis placet, non possunt eius verba de meritorum praescientia exponi, quae praedestinationis ratio et causa sit, quin Paullum sibi contrarium dicamus, oblitumque eius quod diserte tradiderat, non aliunde illam nimirum esse, quam a Dei vocantis, et miserentis aeterno proposito. Itaque et hic ad ordinem *intentionis*, et *executionis* recurrendum, et verba Apostoli hoc pacto interpretanda, vt quae in hoc omnino gratuita est praedestinationis executio, emundationi, illigata est; quos enim Deus solius bonitatis suae manifestandae gratia saluare ex aeternitate decreuit, non alia via quam per vitae sanctimoniam, recteque facta ad finem hunc peruenire statuit; nec aliter vase in honorem futura actu, quam mali fuga, ac boni productione vsque ad mortem.

Ad quintum dicimus: obuium cuique esse praedictorum Dauidis Regis verborum sensum, nempe, *intende ad visitandas omnes gentes, iustissimis in eas supplicis animaduertendo, neque miserearis impiorum, qui operantur iniquitatem*, nisi suorum peccatorum egerint poenitentiam. Itaque loquitur Dauid de iustitia infligente poenas quas impii merentur; non vero de misericordia quae iniquos praedestinat.

Ex vltimo autem testimonio id tantum sequitur, neminem sci-

(6) Lib. i. de Ss. Praedest. cap. 10. Et in lib. de Dono Perseu. cap. 17.

scilicet esse, quem Deus voluntate antecedenti nolit saluari, quae voluntas omnes respicit, ad omnesque extenditur; neque est tamen illa efficax et absoluta voluntas, quae solos electos respicit, quae gratiarum beneficia eisdem praeparantur.

Ad Patrum dicta exponenda accedamus. Et ad Augustini primo loco productam auctoritatem, praetermissis quorundam Theologorum solutionibus, sic respondendum arbitramur: nullum esse aduersus nos inde ductum argumentum. Docuerat enim S. Doctor, duplicem esse electionem, aliam scilicet antecedentem et gratiae aliam consequentem et iustitiae. Prioris meminit Augustinus aduersus Iulianum dicens (7): *nullum elegit dignum, sed eligendo efficit dignum*. Secundae autem in lib. de praedestinatione Ss. (8) ubi ait: *intelligamus ergo vocationem, qua sunt electi*. Prima electionem ac meritum praecedit; secunda meritum, et vocationem subsequitur. Prima est causa cur praeparantur electis gratiae beneficia. Secunda est huiusmodi beneficiorum effectus. Per primam discernuntur electi in mente Dei ab aeterno: per secundam separantur in tempore. Ergo Augustinus in quaestionibus ad Simplicianum de electione consequenti, non de antecedenti loquitur. Quod ipsius verba testantur. Ait enim: *electio non praecedit iustificationem, sed electionem iustificatio*. Et insuper: *nemo enim eligitur nisi distans ab illo, qui reicitur*. Electio igitur, de qua Augustinus, temporalis assumtio ad gloriam est, quae subsequitur iustificationem. Nec est electio illa aeterna, in qua nullus ab alio distabat, sed omnes in eadem perditionis massa continebamur. Vnus vero Augustinus fuit electionis nomine, quo proprie significatur aeterna praedestinatio, ad demonstrandum praedestinationis effectum, dum adhuc ambiguus erat, num daretur vera electio inter pares, atque nondum diligentius distinguens inter electionem gratiae, et electionem iustitiae, ut ipse animaduertit in libris Retractationum (9).

Quod autem secundum Augustini locum spectat, sunt qui opinentur, Augustinianam (addam ego et Thomisticam) de praedestinatione gratuita ad gloriam sententiam ad fidem pertinere. Id enim Synodi Sardicensis Patres aperte testantur (10). Et Claudius Aquatius in quaestionum delectu affirmat, hanc doctrinam communiter in Scholis recipi, ab Ecclesiae Patribus tradi, atque huius opinionis

(7) Lib. v. cap. 3.
(8) Cap. xvii.

(9) Lib. i. cap. 21.
(10) In fine lib. de Incarn. et Gratia.

oppugnatores semper male audire. Ab hac sententia recedere Recentiores non sine periculo scribit Baronius (11). Proferunt similia plurimi alii. Vnde negari minor propositio poterit.

Etiā posset responderi, gratulae praedestinationis sententiam spectare ad fidem, quatenus legitima ac necessaria illatione consequitur haec gratuita ad gloriam praedestinatio ex veritate ea irrefragabili, quod finalis persecrantia speciale gratiae donum sit. Addi etiam posset, spectare hanc sententiam ad fidem, idque Augustinum ipsum scripsisse, quoniam soli Semipelagiani eam tunc temporis oppugnabant. Nos vero dicendum opinamur, spectare vtrique ad fidem, gratuitam praedestinationem ad gratiam, atque de hac quoque Augustinum pertractare: quod insuper ex diuino, eoque efficaci proposito dandi gloriam validissime comprobatur; ex quo quidem proposito gratiarum omnium series electis praeparatur.

Alia quae ex Augustini libris opponi solent, consulto praetermissimus. Sunt enim illa vel ex libro Hypognosticon iv, vel ex quaestione lxxviii. inter lxxxiii, vel ex expositionis Epist. ad Rom. propositione lv. Ast Hypognosticon librum falso Augustino tribui: Quaestiones lxxxiii. conscriptas fuisse ante Episcopatum, quum adhuc Semipelagianorum errore detinebatur: quae vero traduntur laudata propositione ab eodem postea fuisse retractata (12), nonrunt omnes.

Ad S. Francisci Salesii auctoritatem penitus introspectandam, recolenda ea forent quae Bertius tradit (13). Hoc vero nobis non vacat. Ergo praecipua seligemus, quibus obiectioni inde ductae occurramus. Blandiuntur itaque sibi gratulae praedestinationis oppugnatores sanctissimi Praesulis testimonio: immerito tamen. Quandoquidem si illis patrocinatur Salesius, nobis Augustinus et Thomas patroni sunt.

Verum non adeo indulgentes esse volumus, ut neque errorem, aut oscitantiam in amanuensi suspicemur. Haud enim verba illa Epistolae, *post praecisa merita*, cum iis quae ibidem leguntur componere possimus vel volentes. Quam enim Praesul Sanctissimus commendat sententiam, *Dei misericordiae, ac gratiae magis consentaneam* appellat. Eam quoque *ab antiquitate, a saauitate, a natia Scripturarum auctoritate commendat*. Sed ubi Dei misericordiam,

(11) Ad annum Christi 490.

(13) Lib. vi. cap. 6. Schol. altero.

(12) Lib. i. Retract. cap. 23.

dia, et gratia magis elucet, quam in praedestinatione eiusmodi, quae opus solius misericordiae est et gratiae? Nonne etiam ex quo coeperunt, post exortam Pelagianam haeresim, controuersiae de praedestinatione et gratia agitari, sententia Augustini audita est? Nonne et Thomas, Scotus, ceterique Scholasticorum qui Augustino adhaesere, et tempore et dignitate Medistis omnibus, qui quasi flores et egressi et coneritii sunt, praefereudi? Suauius ne erit homini in arbitrii infirmissimis viribus spem reponere, quam in Deo omnipotentissimo et misericordissimo? Erit tandem natua et expressa Scripturarum significatio, non esse Gratiam Dei vitam aeternam, Deum non elegisse nos ante mundi constitutionem, neque per suam misericordiam saluos nos facere, contra ac in eisdem Scripturis legimus? Nobis hos ligent fuites, Theologos istos rogamus. Quod nisi fecerint, et Salesii Epistolam sic legendam perpetuo tenebimus, vt vbi errore positum, *post praeuisa merita*, scriptum primitus fuerit, *ante merita praeuisa*; arque Antistitem Sanctissimum pro nostra sententia stare gloriabimur.

Prosperi testimonium ex obiectionis duodecimae responsione desumptum, sic est interpretandum, vt loquutus ipse sit de praedestinatione quatenus praedestinationis diuinae signum est, et manifestatio; quo sensu accipitur illud Paulli de Christo Domino dictum, *qui praedestinatus est filius Dei*; non de ea, quatenus electio, praedestinatio ac propositum Dei est, vt in verbis illis eiusdem Apostoli, *quos praesciuit et praedestinauit*. Nam duplici hoc sensu praedestinatio accipi potest. Exponendum quoque hoc pacto vulgare illud proloquium; *si non es praedestinatus, fac vt praedestineris*, satage vt te conuersione, et exemplo electum ac sanctum manifestes, si malis operibus temetipsum impium ac reprobum ostendis.

Fulgentius autem dum praedestinationem ad gloriam praedestinationi ad poenam comparat, de exequutionis ordine loquitur: ipse enim praedestinationem ratione intentionis merita praecedere clare docet, potissimum vbi ait (14): *illi cum Christo regnabunt, quos Deus gratuita bonitate sua praedestinauit ad regnum.*

Quae tandem ex ratione perita sunt argumenta promissimum est refellere. Ad primum igitur soluendum, negandum assumptum est. Etenim finis voluntas neutiquam est efficax, quando media ad eiusdem consequutionem necessaria efficacia non sunt. Vnde exempla Me-

(14) In lib. de Fide ad Petrum cap. 3.

dici et aegroti aptissime in oblicientes retorquentur. Si enim certo cognosceret medicus determinatam medicinam efficacem esse, eamque in sua haberet potestate, indubium quin eam infirmo exhiberet, quem sanum vellet efficaciter. Ergo Deus volens efficaciter gloriam praedestinat, habensque in potestate sua certissima liberationis remedia, gratiam videlicet victricem, et finalem perseuerantiam, nequaquam media isthaec eiusmodi electis denegabit.

Secundum argumentum Semipelagianorum est, vt Prosper scribit (15). Illud in aduersarios Augustinus intorquet his verbis (16): *nonne si Deus illos bonos futuros esse praesciuit, boni erunt in quantalibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt in quantalibet nunc bonitate cernantur?* Numquid ergo propter huiusmodi causas ea quae de praescientia Dei vera dicuntur, vel neganda sunt, vel tacenda? Tunc scilicet, quando si non dicantur, in alios itur errores? AEquae siquidem certa, et inuariabilis est Dei praescientia quam ipsi negare non audent, quam praedestinatio quam admittere nolunt.

Nos autem hoc damus responsum: quod licet Deus homines gratis eligat, non tamen vult dare adultis gloriam nisi vt mercedem, et coronam iustitiae: etenim eligit gratis ad gloriam obrinendam, non quidem gratis, sed per merita. Adeo vt merita praedestinationis obiectum connotent, neutiquam motiuum. Apposite ergo distinguendus est harum dictionum sensus: *Deus gratis vult dare gloriam: Deus vult dare gloriam dare gratis: Deus vult dare gloriam ex meritis.*

Tertium illud est quod Massilienses olim obiecerant: hanc vero habet solutionem: diuinum decretum antecedit ac praedeterminat voluntatem creatam, praedeterminatione eiusmodi, qua Deus facit vt faciamus, vt in praeceptis eius ambulemus, vt peccata vitemus, a quibus liberum est abstinere; esto. Diuinum decretum voluntatem creatam antecedit, ac praedeterminat, praedeterminatione, qua liberum arbitrium constringat; non. Constans itaque Scholae nostrae adsertio est, praedestinationem et efficax Dei decretum libertatem perficere, non euertere: ita enim efficaciter operatur, vt eum indifferentia, et potestate ad oppositum eidem liberum cooperetur arbitrium. Sed de his alibi fortassis sermo redibit, quum de libero hominis arbitrio contra Pelagianos disputabimus.

Tom. II.

SS

Quar-

(15) In Epist. ad August.

(16) Lib. de Dono Perseu. cap. 15.

Quarto occurrit Augustinus his verbis (17): «acceptio personarum ibi recte dicitur, ubi ille qui iudicat, relinquit causam meritorum de qua iudicat, alteri contra alterum suffragatur, quia inuenit aliquid in persona, quod honore vel miseratione dignum est. Vbi autem est commune delictum et nullum meritum, acceptio personarum nequit esse.» Et S. Thomas, ubi ait (18): «iustitia distributiva in his locum habet quae dantur ex debito, puta, si aliqui mercedem meruerunt, ut plus laborantibus maior merces detur; non autem in his quae sponte et misericorditer aliquis dat, puta si quis duos pauperes in via inueniens det vni quod potest, vel disponit in elemosinam dare. . . . Quam ergo omnes homines propter peccatum primi parentis damnationi nascantur obnoxii; quos Deus per suam gratiam liberat, sola misericordia liberat: et sic quibusdam, quos liberat, est misericors, quibusdam autem iustus quos non liberat, neutris autem iniquus.» cet. Quibus sane nihil addendum superest.

Quinti argumenti solutio ex his, quae in secunda solutionem dicta sunt, abunde habetur. Placet tamen obiter dicere, aut ipsos sibi fucum facere, aut aliis suo hoc argumento aduersarios velle, perinde ac si sententiae nostrae summam non habeant exploratam. Quid, si Deus misertus cuius vult, non ex operibus, sed secundum consilium voluntatis suae, id est, omnino gratis, aeternae gloriae bonum quibusdam intendit? Num sine meritis obtinendum? An non ex hac ipsa gratuita, eaque efficacissima voluntate propositum conferendae gratiae oritur, seu praeparatio beneficiorum, quorum beneficio sibi aeternae vitae merita electi parent? Profecto quicumque ordinate vult, in finem prius, quam in media volendo fertur: ut num finem sine medijs vult? Iam non esset eius ordinata voluntas: quia tametsi prior sit medijs finis, obtineri tamen sine medijs nequit. Quum sit ergo rectissima, summeque ordinata Dei voluntas, ut oportet finem prius velit, quam media, gloriam priusquam merita; ita et eam meritis assequendam.

Quod sexto loco obiciunt, idem prorsus a Semipelagianis aduersus Augustinum importune iactatum saepe saepius fuit. Soluitur autem Apostoli verbis ad Rom. ix: «jan non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud

(17) Lib. II. ad Bonif. cap. 7.

(18) In Epist. ad Rom.

aliud vero in contumeliam?» Hinc Augustinus (19): «contra istam veritatis tam claram tubam quis homo sobriac, vigilantisque fidei voces vllas admittat humanas?» Itaque seclusa consideratione meritorum, ac praedestinatione absolute considerata, hanc habet causam, ut scilicet ostendat diuitias gloriae suae in vasa misericordiae. Ast comparatiue accepta, nempe si quaeratur, cur ex eadem massa vnum Deus eligit, non alterum, non aliam quam Dei beneplacitum ac potestatem causam agnoscit. Nec ideo Dei voluntas irrationalis erit: immo et illa maxime rationalis. Nam ut egregie disserit S. Thomas (20), «ex diuina ipsa bonitate praedestinationis aliorum, et reprobationis aliorum ratio sumi potest. Sic enim Deus omnia propter bonitatem suam fecisse dicitur, ut diuina bonitas in rebus repraesentetur, non vno licet modo, sed multiplici; nam est illa vna et maxime simplex, pertingere autem ad diuinam simplicitatem alia a Deo non possunt: quare ad vniuersam integritatem et perfectionem diuersi requiruntur gradus rerum, quarum aliae altum, aliae medium, aliae infimum locum teneant in vniuerso: quam graduum varietatem Deus ut consuetet in rebus, fieri mala quaedam permittit, ne multa bona impediatur. Totum itaque humanum genus, perinde ac totam rerum vniuersitatem consideremus. In eo quoad aliquos, quos praedestinat, bonitatem suam Deus voluit repraesentare per modum misericordiae parcendo, et quoad aliquos, quos reprobat, per modum iustitiae puniendo. Et haec est ratio cur Deus quosdam eligit, et quosdam reprobat, quam causam assignat Apostolus ad Rom. ix. Sed cur hos elegit ad gloriam, et illos reprobauit, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem; sicut hunc lapidem in hac parietis parte esse, illum in alia, ex simplici artificis voluntate est, etsi artis ratio habeat, ut aliqui in hac, aliqui in illa parte locentur.»

Quia vero electionis Petri ex. g. et reprobationis Iudae non alia reddi ratio potest, praeter diuinam voluntatem; num dubitandum, an sit illa sine consilio et ratione, siue irrationalis? Nonne Psalm. ciii. dicitur: *omnia in sapientia fecisti?* Nonne Paullus ad Ephes. i: *operari Deum*, ait, *omnia secundum consilium voluntatis suae?* Sed de hoc argumento diximus multa.

Incommoda postremo loco posita sequitur ut diluamus, vel ob hoc

Ss 2

hoc

(19) De Dono Perseuer. cap. 7.

art. 5. ad 1.

(20) Prima Parte, quaest. xxxiii.

hoc tantum quod a Semipelagianis Molinistae ea fuerint mutuati. Legantur Prosperi et Hilarii epistolae ad Augustinum; legantur et eiusdem Prosperi responsa ad obiectiones Vincentianas, et ad obiecta Gallorum, ubi id testatum est. Quo ergo in pretio habendae argumentationes huiusmodi sunt, quas certissime nouimus ab hominibus haereticis primum fuisse productas? Nec tamen audemus Sanctae Matris Ecclesiae iudicium usurpare, vel anteuertere. Id vnum addimus, reuereri nos ac agnoscere rectissimum Regis nostri Caroli, huius nominis III. consilium, acqussimamque legem, quae a Regni totius Scholis exulare iussum fuit, vna cum aliis consimilibus, hanc Medistarum sententiam.

CAPVT V.

Prædestinationem ad gratiam non esse ex meritis demonstratur. Veteres Ecclesiae Patres a labe Pelagiana defenduntur.

Non prædestinantur ad gratiam electi ex meritorum præuisione.

Nec quid huic catholico dogmati contrarium tradidere Veteres Ecclesiae Patres.

Prima propositio catholicae fidei definitio est aduersus Pelagianos, et Semipelagianos, quorum primi ausi sunt adfirmare, prædestinari electos ad gratiam ex præuisione sola liberi arbitrii facultate comparandis; posteriores vero prædestinari electos ob præscientiam fidei, aut bonae voluntatis, ex solo arbitrio naturaliter producentium.

Constat autem propositionis veritas contra Pelagianos ex Apostolo ad Rom. cap. II. scribente: *si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia.* Et infra: *quis prior dedit illi, et retribuetur ei?* Constat ex Augustino dicente (1): *»scimus, »gratiam Dei nec paruulis, nec maioribus secundum merita nostra »dari.«* Constat deinde contra Semipelagianos ex definitione Conciliorum. Ita enim definitum est et in Concilio Arausicano Canon. II, et in Tridentino Can. V. *de Iustificatione.* Sed et eam statuit Paulus

(1) Epist. ad Vitalem.

II. ad Corinth. III. dicens: *non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis.* Augustinus quoque ubi ait (2), verba Pauli exponens: *»attendant hic, et verba ista perpendant »qui putant, ex nobis esse fidei coeptum, et ex Deo fidei supple- »mentum. »Quis enim non videat, prius esse cogitare quam crede- »re?«* Ratio quoque vtramque propositionis partem confirmat: primam quidem haec: impotens est quodcumque naturale opus supernaturalia promereri beneficia: ergo quum gratia beneficium vndeque supernaturale sit, a nullo naturali opere valet promereri. Secundam vero haec altera: gratia, vt ipsum vocabulum sonat, donum gratis collatum est: non ergo fidei, aut cuiuslibet alii operi, solius liberi arbitrii facultate patrato, retribuitur.

Secunda propositio consulto a nobis addita est, vt Veterum Patrum, quum Graecorum, tum Latinorum ante Augustinum orthodoxiam ab omni Pelagianismi labe, atque suspitione vindicaremus aduersus Recentiorum quorundam accusationes: quod vt expeditius faciamus, canones quosdam, seu generales regulas ad Veteres interpretandos apprime viles ex Petauio (3) hic praefigemus. Primus canon est: plerumque Vetustiores illos, quum de Dei gratia, ac vocatione agunt, non tam de interiore animi motione, siue illustratio mentis haec dicatur, siue etiam cordis inflammatio, quam de externo aliquo Dei beneficio, veluti Euangelii praedicatione, aut statu aliquo vitae, ad quem occulto deinde animi instinctu trahuntur, loqui. Secundus: nihil aliud eos velle, nisi Deum gratiam, et inspirationem, quam ex sola gratuita liberalitate impertiri statuit, iis plerumque tribuere, quos consensuros et quo tempore consensuros esse praescluit; non vt meritum sit ipsa consensio, sed occasio tantum et conditio. Tertius: saepe gratiae nomine eam Patres adpellare dumtaxat, quae vberior perfectiorque sit, et saluti propior; primam autem motionem, et communem, quasi ordinariam aliquid, et minus singulare, ac velut fundamentum spiritalis aedificii praetermittere. Quartus tandem: interdum illos inchoatam et rudem adhuc gratiam perfecto salutis et aeternae vitae, hoc est, absolutae completacque gratiae nomine significare; quod initia illa diuinae vocationis, coelestisque afflatus, nisi per nos steterit, certissima nos ad salutem via perducunt.

Horum priores tres canones seu regulae ad Graecos potissimum Pa-

(2) Lib. IV. de Praedest. cap. 4. (3) Theol. Dogm. de Praed. lib. IX. cap. 4.